

Poštarina plaćena u gotovu.

Mali Istranin

pojedini broj
1 dinar

GOD. VII

OŽUJAK 1936

BROJ 7

Mala pošta

ZA GOLI ŽIVOT... savremena drama iz života istarskoga naroda. To je naslov knjizi, koju je napisao g. Ernest Radetić, urednik »Malog Istranina«, a koja izlazi ovih dana iz štampe.

Knjigu je kao rukopis nagradila Matica Hrvatskih Kazališnih Dobrovoljaca u Zagrebu na svom četvrtom natječaju za najbolju pučku glumu. Najpozvaniji faktori ustvrdili su opetovano, da ovako snažne i jake stvari, ovako vjernog prikaza života našega naroda u Istri, njegovih osebina, njegova stradanja, ali i njegova kremen-značaja, u hrvatskoj književnosti tako skoro nije bilo...

Knjiga se štampa na finom papiru, s nekoliko vanredno jakih ilustracija, u ograničenom broju primjeraka, i namijenjena je samo ličnim prijateljima i saradnicima autorovim. Tko želi knjigu nabaviti neka to odmah javi našem uredništvu, jer se kasnije knjiga ne će nikome prodavati.

Svatko, tko želi da upozna život našega naroda u Istri kakav je danas, bez uljepšavanja, bez nekog maglovitog i dalekog idealiziranja, da upozna borbu njegovu za goli život... neka nam odmah javi svoju adresu, i to svakako još prije nego knjiga izade. Cijena knjizi je Din. 20.—.

Vjek. Babić, Sv. Juraj kod Senja. Primili smo tri pjesme, što Vam ih je predao narodni pjesnik Mate Rogić iz Lukova otočkog i ne možemo Vam iskazati, koliko su nas dirnule. Nepobitno je dokazano, da je svaki onaj čovjek bio on radnik ili inteligenat, koji je iz ovih krajeva došao u Istru našao tamo drugu domovinu, u kojoj se je osjećao vanredno sretan i zadovoljan. Znak je to, da u Istri živi narod dobar, plemenit i čestit, koji je svakom bratu odavle pružio sve, čak i više nego što bi mu rođena braća dala. I zato nitko ne će nikada pravo moći shvatiti koliko je moralno, a i materijalno izgubila Jugoslavija kad je izgubila Istru. Izgubila je najsvjesniji i najčestitiji dio hrvatskoga naroda.

Pjesme, nažalost, ne možemo uvrstiti, jer svojom opširnošću i samim sadržajem ne bi bile dovoljno razumljive našoj maloj publici. No u svakom slučaju one su nam, kako rekoste, jasan dokaz, »kako i u onom najsiromašnijem dijelu Hrv. Primorja, u Podgorju, živi misao i ljubav na Istru, kao i čežnja za njezinim oslobođenjem ...«

Marija Peršurić, Dedinje, Beograd. Poslali smo.

MALI ISTRANIN

GOD. VII ZAGREB, OŽUJAK ŠKOL. GOD. 1935,36 BR. 7

Pastir Šir

Tamo daleko na istoku, gdje se sunce svakidan rada živijaše uz brojno stado mladić imenom Šir. Odrastao kod ovaca, u šumi i planini, bijaše vrlo jak a uz to vrlo lijep. Bijaše najjači među drugovima — pastirima.

Jednoga dana, kad ovce bijahu na plandištu, a njihovi pastiri ležali u hladovini, dođe k njima neki starac.

»Pomoz Bog, djeco!«

Pastiri mu lijepo odvrata i pozvaše ga među se. Zametnuše razgovor: o ovcama, šumi i planini, životu i sličnom. Najednoć će starac:

»Koji je najjači među vama?«

Pastiri se pogledaše, a poglede zaustaviše na snažnom i lijepom Širu, koji ponosno digne glavu. Starac mu stisne desnicu i pozva ga na stranu. Neznamac mu nešto povjeri i nastavi put, a Šir se vrati među drugove. Stadoše ga salijetati pitanjima, što mu reče starac. Šir samo reče:

»Moram biti još jači!«

Otada bi svakidan bacao kamena s ramena, dizao drugove, trčao, penjao se i slično. Prolazili dani, a on postade kršan momak, pa će svojim drugovima:

»Danas vas ostavljam! Čuvajte mi stado! Ne vratim li se za tri dana podijelite moje ovce. Idem, da spasim carevnu!«

Drugovi ga začuđeno pogledaše, kad li evo onog istog starca. Vodi dva osedlana vranca, nosi lijepo kraljevsko odijelo i oštar mač pa došavši među pastire reče Širu:

»Sinko, došao je čas da pokažeš svoje junaštvo, da oslobodiš lijepu i mladu carevnu. Car će te bogato nagraditi. Evo ti odijelo, mač i dva vilovita vranca: jedan za carevnu drugi za tebe. Podi putem, koji sam ti pokazao. Drži se junački!«

Šir se pruruši u prekrasnog kraljevića, pripasa mač, zajaši svoga vranca i nestade ga u planini.

* * *

Starac sjede među pastire pa će im:

»Djeco, daleko odavle, gdje sunce zapada, diže se grad sedmoglave aždaje Bau. Grad imade sedmera vrata, a strašni Bau leži na gradu, a na svakim vratima mu po jedna glava. U gradu je zatočena prelijepa carevna Ha jedinica našega cara. Obilazim već nekoliko godina, tražeći junaka koji bi oslobodio prelijepu Ha. Našao sam ga! To je vaš drug Šir!«

»Starče, kako će Šir osloboditi lijepu carevnu, kad je čuva strašna aždaja Bau sa sedam glava? To je nemoguće!«, rekoše pastiri.

»Ubit će aždaju, pa je carevna slobodna«, reče starac i krenu dalje. Kako se već spuštao mrak skupiše pastiri svoja stada i krenuše domovina, a usput potjeraše stado lijepog i junačkog Šira.

»Drugovi, stradaće naš Šir«, reče jedan među njima.

»Neće«, odvrati drugi, »junak je on i ubiće aždaju, a lijepa carevna biće njegova.

Junački Šir pritegnu uzde svome vranca i evo ih na domaku aždajinih dvorova.

»Treba počinuti, a sutra zorom rano smrviti aždaju, kako reče starac«, pomisli Šir. Dohvati mač, da se uvjeri imade li snažan udarac, kad li k njemu doskakuće mala vjeverica:

»Kraljeviću, znam da si došao osloboditi prelijepu Ha. Dodoh, da ti pomognem! Slušaj! Zorom rano zajaši svoga vranca, golim mačem u ruci dojaši pred prva vrata. Ban će pružiti strašnu glavu da te smrvi, no ti snažno udaraj! Ja ću biti na najvišem hrastu, odakle ću se bacati žirom na aždaju, da je zbunim. Uspije li ti odrubiti prvu glavu aždajinu, jer ta je najjača i najsilnija, znaj — lijepa Ha je slobodna, ona je tvoja!«

Šir zahvali maloj vjeverici, koja otkakuta put aždajinih dvorova.

Čim se počelo pokazivati sunčevo rumenilo sjede Šir na vilovitog vranca, i držeći u ruci goli mač poleti k prvim vratima. Huknu aždaja da satre Šira no ovaj pripravan, zamahnu mačem i odrubi glavu, koja se otkotrlja duboko u ponor. Uto je mala vjeverica počela bacati žir,

što silno zbuni sada već šestoglavu aždaju. Šir pode drugim vratima, a bijesni Bau pruži glavu da zahvati Šira, ali on odrubi i ovu, a tako redom i ostalih pet.

Posljednja glava padne, a sedma se otvoriše vrata. Na njima ugleda Šir prelijepu carevnu Ha. Ugledavši lijepog i junačkog oslobodioca padne mu oko vrata pa će:

»Junački kraljeviću, vodi me mome ocu!«

»Prelijepa Ha, eno tamo osedlan vranac da te ponese u carske dvorove, a ja ću poći svome stadu«, reče Šir.

»Ne, kraljeviću! Želim, da me pratiš mome ocu, mora da te nagradi za junačko djelo«, reče prelijepa carevna.

Stigavši u carske dvorove car se silno obraduje vidjevši opet svoju jedinicu uz tako lijepog kraljevića.

»Oče, nagradi mog oslobodioca«, reći će lijepa Ha.

»Jedina kćeri! Star sam i nemoćan. Kraljević će biti moj nasljednik, a ti ćeš mu biti drugarica — carica!« reče sijedi car.

* * *

Prošao je treći dan, a Šir se ne vraća. Drugovi-pastiri podijeliše ovce. Čuvši za junačko djelo svog druga bijahu sretni i ponosni, a pogotovo, kad su čuli da je postao carem.

Fuček Martin

Ljubice

Jutros se je kos nešto ranije probudio. Kričeći kroz šumu dozivao je druge ptice, da se probude iz zinskog sna i nerada: »Ustanite kukci, što ste se pokrili debelim pokrivačem, ustanite leptirići, šareni i bijeli, ustanite, ustanite! toplije je sunce svanulo.« Vičući uzletio je na poviše stablo, otresao svoja crna krilca, namjestio se na grančici i zapjevao snažno iz svega grla. I što se je sunce više dizalo, on je zanosnije pjevao. Njegova je ženka već pronašla mjesto, gdje će praviti gnijezdo u drenovini, gdje se dvije grančice račvaju. Ali još malo mora čekati, dok trava jače zazeleni, dok pupoljci prolistaju. Ne će on da djeca znaju, gdje je gnijezdo njegovo. I veselu djecu primamilo je sunce van, u prirodu. Eno ih već u šumicama! Kraj zidova, u gustom grmlju beru ljubičice. A koliko ih ima. Plavih, plavih kao nebo i bijelih kao duše male djece! I svaki je već nabrao po kiticu, dvije i okitio svoj šeširić. Odnesti će jednu kiticu svojoj dragoj majčici, a drugu u školu dobroj učiteljici, čiji će stol biti pun skromnih ljubičica!

Prikodražan

Rikard Katalinić-Jeretov:

Istri*

Mila moja divna domovino zlata,
Što se tamo dižeš pokraj sinjeg mora,
Ubavi mi stanak istarskih Hrvata.
Tebe moje srce obožavat mora,
Kad si divna, krasna poput zemskog raja.
A mučena davno nevoljnice jadna,
Što te bilo vijekom nevolja i vaja,
Tvoja djeca bila bijedna i gladna,
Al ti sada sviće zora boljih dana,
Būde ti se djeca skorom uspavana,
Vraća ti se davno dočekana plata,
Mila moja divna domovino zlata!

Med lovorjem, cvijećem i med maslinami
Bijele mi se sitne pahuljice male,
Čini ti se, da su zelen-tratinami
Bjelorune ovce na počinak pale;
Nijesu mi to ovce, već seoca mala,
Milena i blaga kano ovce same,
Što se steru pokraj pjeskovita žala,
Kano zvijezde sjajne usred noćne tame,
A med svimi svjetla zvijezda najsjajnija
To je divna naša bajna Opatija
Gdje se bijele dvorci, bijele dvori sami
Med lovorjem, cvijećem i med maslinami.

Sviće žarko sunce nad propalom bijedom
Za Učkom mi tamo nad starimi seli,
I njih budi zora svojim divnim gledom;
Prem su davno oni u robiji snjeli...
Budi mi ih, budi, slobadjaj ih tuge,
Spašavaj ih tudjeg zmijskog zagrljaja,
Nek ne budu više tudjinske mi sluge.
Nek ih sveta sloga užije i spaja:
— Da se mane tudjih dotepenih svata,
Da postanu, što su: slijednici Hrvata!
Tad će s sinjeg mora, pa za Učkom sijedom
Svanut žarko sunce nad propalom bijedom!

Sloboda će tebe poljubiti draga,
Pozdraviti djecu po tvojijeh kuća,
Vratit će se tebi starodavna snaga,
Slavit će ti sinci časak uskrsnuća,
Jer je sada pravo, da se griješnik kaje!...

Nad sve teške vaje — gorke uzdisaje.
 Sudinja si, majko, »strancu« neumilna;
 Jer je sada pravo, da se griješnik kaje!...
 On je htio tebe uništiti, strti,
 Al su vrijedni sinci oteli te smrti.
 Tudjin mora pasti tebi raste snaga
 Sloboda će tebe poljubiti draga!

* Ovu je divnu pjesmu ispjevao naš Barba Rike još prije svjetskog rata, u času kad je narodni preporod u Istri bio na vrhuncu. Opće je mišljenje, da je to najljepša pjesma, koja je ikad o Istri ispjevana. Donosimo je, da bi joj se i mladi naraštaji divili, kaošto smo joj se divili i mi.

Čarobni vrč

(Kineska priča)

Živio je jednoć u nebeskom kineskom carstvu neki seljak imenom Cin-čin. Nije mu nikada uspjelo, da uhvati što no riječ sreću za rep, pa je živio skromno i veoma bijedno, zajedno sa svojom ženom, čije je lijepo lice bilo sasvim nalik na žuti limun, s dvjema crnim bobicama umjesto očiju.

Cin-činova ženica bila je vanredno dobra, radina i odana, a zvala se Cin-čip. U njenom je srcu uvijek pomalo tinjala nada, da će i njima svanuti bolji dani, pa da će jednoć sunce doći i pred njihova vrata. Trudila se i mučila zajedno sa svojim mužem Cin-činom, radeći ko marna pčelica u polju, od rana jutra do kasne noći.

Kad bi za objed imala samo šaku riže ona se pretvarala da nema teka i nije htjela jesti, samo zato, da bi Cin-činu više ostalo. Uveče, kad bi mu skidala drvene cokule i navlačila mu na noge mekane papuče, koje je sama izvezla, neprestano bi mu cvrkutala i pjevučjila nekakve pjesmice, koje je sama izmislila:

Cin-čin, moj dragi Cin-činčić
 Lijep si i drag ko žut kanarinčić

Slatkim svojim i nježnim pjevuckanjem znala bi mu mnogu brigu ublažiti mnogu brazdu sa čela otjerati...

Jednoga dana kopajući Čin-čin u svom polju, udari motikom o nekakav lonac. Oprezno ga stane iskopati, da ga ne ozlijedi, pa iskopav ga ima što vidjeti: Prekrasan starinski kineski vrč bio je zakopan u zemlji, a u njemu ništa drugo nego jedan ručnik.

— Do bijesa i vrč, rasrdi se Čin-čin. Kažu da su u stara vremena bogataši sakrivali svoje blago, svoje zlato i drago kamenje u ovakve vrčeve, koje bi onda zakapali duboko u zemlju. A eto ovdje je nekakva budala zakopala tako skupocjen vrč, a u nj metnula samo jedan ručnik.

— Ne srdi se, dragi moj Čin-činčiću, zacrpkuta Čin-čip, ženica njegova. — Ovaj vrč će nam dobro doći, a osim toga ni ovaj ručnik nije na odmet, sasvim je nov i iz najfinije svile. Nego gle, ne vidiš li da se na dnu vrča nalazi još jedan.

I zaista na dnu vrča nalazio se još jedan ručnik.

Izvade brže bolje i drugi ručnik, kad li eto čuda u tren oka osvanu na dnu vrča još i treći ručnik. I koliko su god puta izvadili ručnik, uvijek se na dnu našao još jedan. Vadili su tako ručnike cijeli bogovetni dan, i naslagali hrpu visoku do stropa njihove skromne bambusove kolibice, a na dnu vrča joj je uvijek bio jedan.

— Eto, dragi moj Čin-činu, veselila se Čin-čip, Bog nam je poslao sreću, jer smo bili dobri.

— Pravo imaš, ženo, odgovori Čin-čin, čovjek ne smije nikada očajavati. Kad je potreba najveća pomoć je Božja najbliža.

Uzme kup ručnika i odnese ih u grad trgovcu, koji ih odmah od njega kupi i plati mu pristojnu svoticu novaca.

Čin-čin je ubrzo obogatio. Svakog je dana tovario na kola čitave hrpe prekrasnih ručnika i prodavao ih svim trgovcima u gradu, a i drugud po cijeloj državi. Postao je tako najpoznatiji, a i najjeftiniji tvorničar svilenih ručnika, što mu uostalom nije bilo ni teško, kad ga izradba ručnika nije koštala baš ništa. Trebao je samo posegnuti u vrč i ručnik je bio tu.

I tako su Čin-čin i Čin-čip zajedno postali bogati ljudi, koji su si mogli priuštiti sve što su si god zaželjeli. Nijesu više jeli samo po jedan tanjur riže na dan. Svaki je tjedan barem triput bila na njihovu stolu pečenka od lastavičjih gnijezda...

Čin-čin je bio pomalo i škrt. Jednoga dana opazio je kako je njegova ženica uzela iz ladice stola nešto sitniša i obdarila njime siromašnu djecu susjedovu. Rasrdio se Čin-čin i sakrio novac na dno vrča ispod ručnika, da ga žena ne bi našla. Pa što se dogodilo. Kad je drugi put pošao da izvadi iz vrča ručnik, ručnika više nije bilo. Naprotiv je na dnu bila hrpa novaca, i koliko je god puta zagrabio, hrpa je uvijek ostajala ista. Čudnovato je svojstvo imao taj vrč.

Čin-čin je upravo pobenavio od sreće, pa si je umišljao da je kakav mandarin, ugojio se i odebljao, da se jedva vukao, dizao je nos visoko, šetao selom sav u svili, šepireći se ko paun. Njegova skromna Čin-čip nije mu se više svidjela, pomišljao je čak, da bi otišao u Peking i tamo zatražio da mu se dade za ženu barem kakvu princeesu. U svojoj nadutosti i ludosti digao je čak i ruku na svoju dobru Čin-čip, a ona da se obrani pobježe i sakrije se ni više ni manje, nego u onaj čarobni vrč. Rasrdi

se Cin-čin vidjevši kako mu je žena skočila u vrč, pograbi je za kosu i izvuče napolje, ali imade što vidjeti: u jednom času nestade iz vrča novaca, a umjesto njegove žene, koju je izvukao pojavi se još jedna. U srditosti svojoj i bijesu pograbi on i tu drugu ženu za kosu i baci je iz vrča napolje, al uzalud: na dnu vrča ugleda sada i treću ženu. Bijesan stade vući jednu za drugom i izvuče ih ravno stotinu. Puna mu je kuća bila žena, da se nije znao kuda okrenuti. Videći da više nema u vrču ni jednog novčića nego same žene, ljut ko ris udari nogom o vrč koji se razleti u tisuću komada. Sada više nije imao ni vrča ni novaca ni rudnika, ali je zato imao ništa manje nego stotinu žena, koje su mu čavrljale po kući ko čavke, tražeći da ih nahrani i obuče.

Nijesu prošla ni dva mjeseca, a Cin-činu ne ostade od onih silnih para niti jednog dinara. Stotinu žena u kući pojelo bi i čavle, kamo ne bi onih nekoliko tisuća zlatnika što ih je on bio sakrio.

I tako je Cin-čin i opet postao siromašan, kao i prije, samo što je sada imao mnogo više brige na vratu, jer se morao brinuti ne za jednu ženu, koja bi mu pjevučila i cvrkutala ko mala ptičica nego njih stotinu, koje su mu graktale ko čitavo jato gladnih vrana.

Ali, ako uzmemo pravo, tu je pokoru i kaznu Cin-čin zaista i zaslužio.

Lipi u Istarskom selu

Na sred sela mala
Jedna lipa rasla.
Širila je grane
Na četiri strane.

Stotine je ljeta
Miris njenog cv'jeta
napunjavao grudi
Naših dobrih ljudi.

U njenom se hladu,
Umorni u radu,
Odmarali starci,
Starice i daci.

Radale se nade
Ispod lipe mlade
U glavama ljudi:
'Da zora već rudi!'

Hiljade je priča
Pričô djeci čiča —
Pričô djeci šale.
Ispod lipe male

Umjesto da zora
Svane s onkraj mora,
Mrak nam se pojavi
U ropstvu i stravi

A gdje lipa rasla,
Pustoš sada nastala.
Samo kor'jen osta,
A to nam je dosta.

Julije Velčić

Pas, koji govori

O pametnim konjima i psima često se mnogo toga pripovijeda. Kažu na pr. za neke pse i konje, da su tako pametni da im fali samo riječ, pa bi bili ko ljudi.

Jednu priču o pametnom psu donijele su jednom jedne pariške novine i kažu da je istinita.

Došao je tako jedan gospodin u kavanu sa svojim psom i sjeo za stol: on na jedan a pas na drugi stolac.

Konobar pritrči i upita gospodina što želi.

— Molim bijelu kavu!

— I meni jednu, ali s mnogo kolačića uz to, reče pas.

Konobar se zagleda u psa, raskolačenih očiju ne mogući vjerovati da je to pas progovorio.

— Da, da! Mnogo kolačića, a preporučam Vam, da budu svježi, doda pas.

Konobar se nije mogao dosta načuditi, ali slegne ramenima, ode i donese dvije bijele kave s kolačima.

Za čas pronese se glas cijelom kavanom, kako onaj pas znade govoriti ko čovjek.

Dodje vlasnik kavane i upita gospodina, koji je nehajno čitao novine:

— Gospodine, je li istina, da ovaj pas govori!

— Govori, kako ne bi govorio, to je tako pametna životinja, ko ja i Vi, gospodine.

— Pa kako je naučio? čudio se kavanar.

— Kako? Lako! Ako papiga nauči govoriti, koja takorekuć nema ni zrna mozga u glavi, kako ne bi naučio pas, koji je jedna od najpametnijih životinja.

Sva je kavana bila na nogama i svi su gosti dolazili da se dive tom čudnovatom psu. Na koncu će kavanar:

— Molim Vas gospodine, prodajte mi psa. Skupo ću ga platiti.

— Nemoj me prodati, gospodaru! oglasi se najedamput pas, na opće iznenađenje svih prisutnih.

— Ah, ja nisam baš bogat novaca mi treba, pa ako mi date 2000 franaka dat ću vam ga, reče gospodin.

Posao je bio za čas sklopljen. Kavanar preuze psa, a gospodin turi novac u džep. Samo je pas žalosno gledao.

Gospodin se diže i izade na vrata kavane. Najednom kad je vidio da se gospodar njegov diže da će otići progovori pas:

— Dobro, nezahvalniče, prodao si me ko Juda učitelja svoga. Ali znaj da ja od danas ne ću više nikada progovoriti ni riječi.

I zaista pas je održao riječ. Nije nikada više progovorio. A znate li što je bilo na stvari. Onaj gospodin bio je trbuhozborac, t. j. čovjek koji znade govoriti iz trbuha, pa je umio tako govoriti, da je izgledalo kao da govori pas.

Rin-Tin-Tin

Vi koji polazite u kino sigurno ste ga nekoć vidjeli kako je lijepo igrao. Bio je vaš miljenik. Čim ga opaziste odmah biste poviknuli: »Rin-Tin-Tin igra«. Hoda dostojanstveno, svaki pokret lijepo i zanimivo izvede; pravi je glumac. Igrao je u četrdesetdva filma u svim gradovima svijeta. Gledaoci su ga uvijek srdačno pozdravljali. Ni veliku žalost djece cijeloga svijeta, Rin-Tin-Tin nije više živ.

Šteta je velika da nije živio dulje od 15 godina. Godine 1932 je obolio. Rep je spustio i jedva se micao. Pozvani su najznamenitiji veterinari da mu povrate zdravlje. Pomoći nisu mogli. Jednoga dana tužno pogleda svoje prijatelje i bolničare, protegne se, zadrhće i svrši svoj život. Velika žalost zavlada u Holivudu. Pokopaše ga sa velikim počastima.

• •

Bilo je godine 1917. Strašan rat na svim stranama. U okolici Meza u Alzaciji bije se ogorčena bitka. Savezničke čete napreduju. Svuda nailaze na napuštene i porušene domove. U dvorištu jedne kuće začuje američki kapetan Li Denken nekavo tužno štektanje. Obazre se naokolo.

U jednom kutu opazi dva mala psića. Pogladi ih. Oni zadovoljno dignu repiće i stanu se umiljavati oko kapetana. On ih uzme i odnese u svoju četv. Naloži kuharu, da ih hrani i pazi na njih. Ukratko postaše im svi vojnici u četv dobri prijatelji. Svako je na nji hpazio i s njima se igrao i zabavljao. Psi su brzo rasli.

Svršio je rat. Vojnici kreću veselo svojim kućama, u zagrljaj milim i dragima. I kapetan Denken vraća se kući, u Kaliforniju, ali ne sam, Vodi sa sobom dva psa, kao najdražu uspomenu iz rata.

Jednog dana igrao se jedan filmski glumac s jednim od tih pasa i otkrio u njemu velike sposobnosti. Uzme ga u Holivud. Tu ga stanu vježbati u raznim ulogama.

»Vrlo dobro, sjajno!« govorili su glumci i trli ruke od zadovoljstva. »Taj nam je baš dobro došao. On će postati znamenit i slavan«. Pas izvršuje sve uloge odlično. Dobije ime Rin-Tin-Tin. Prikazuje se prvi film u kojem igra Rin-Tin-Tin. Svi gledaoci ga pozdravljaju, a djeca mu plješću. Postaje svakim danom objubljeniji. Igra u drugom filmu pa u trećem; igra u četrdesetdva filma. Zadađuje stopedeset hiljada dinara na sedmicu. Filmovi u kojima on igra prikazuju se nesamo u Americi, već i u Evropi. Dolaze ti filmovi i u našu domovinu. Gledamo ih i mi. Rin-Tin-Tin je i nama mio i drag. Gledamo ga kako čini junačka i dobra djela, a to nas veseli.

Drag. Lukež

PLAČI MI DIJETE

Davno već noć se spustila nijema	Jezikom našim zabraniše zborit'.
nad cijeli naš kraj.	Pjesme nam umuče poj.
Sve kod nas mora odavna da drijema,	Nijedna luč već ne smije gorit'
jer tako zahtjevaju znaj!	nit' rod smijemo ljubiti svoj!
— Plači mi dijete, plači mi ti,	— Plači mi dijete, plači mi ti,
jer za te još jedinog zakona ni!	jer za te još jedinog zakona ni!

Hranovi naši opustješe davno,
i molitve naše umuknu glas!
Žuborenje jezika našega bajno
ne dopire do Boga: On ne čuje nas!
— Plači mi dijete, plači mi ti.
dok još za tebe zakona ni!

Ljubo Lužinski

Da ne bje Kloka naš bi Jožić ovoga puta ostao bez gaća. No ne samo bez gaća, nego i bez kapei bez cipela i bez košulje. Uopće bez ičega. A u Abesiniji nije tako lako doći do cipela, do košulje, hlača i kape. Da nešto kupiš valja da odeš čak u Adis Abebu, jer jedino tamo imade evropskih dućana. Inače bi Jožić bio morao hodati bosonog. ogrnut samo kakvom bijelom plahom.

Evo kako je to bilo: Jožić se često kupa i skače u vodi kadgod stigne, a ne zaostaje za njim ni Klok, koji također veoma ljubi čistoću. Sasvim pravo, jer kad se ne bi tako često prali i kupali, na onoj bi žarkoj afričkoj vrućini, zasipavani često oblačinama pijeska, od žege i prašine, ubrzo isplazili jezike. A Kloka bi povrh toga one ljute afričke buhe živa izjele.

Jednoga su dana tako naišavši na bistri potočić odlučili da se temeljito okupaju. Jožić je skinuo sa sebe odijelo, skočio u vodu i zaplivaio. Klok za njim. Odijelo ostaviše na obali. Praćakali se tako i prkali međusobno vodom, izvodeći svakojake vragolije, natjecali se tko je od njih brži i bolji plivač i spretniji ronilac i igrali se kao mala djeca.

Izišavši na obalu ostadoše iznenađeni. Jožić pogotovo. Nigdje u blizini nije bilo Jožićeva odijela.

— Zaboga, pa koji ga je bijes mogao odnijeti? Ljutio se Jožić, prekapajući sve naokolo.

Klok je trčkarao od grma do grma da vidi nije li se možda kakav lukavi crnčić odnekale došuljao i napravio im tu psinu. — Al. ne! Nema nigdje traga čovječjoj nozi. A osim toga tu je ležala puška s nabojima nedirnuta. Da je čovjek kakav bio taj bi sigurno u prvom redu ukrao pušku.

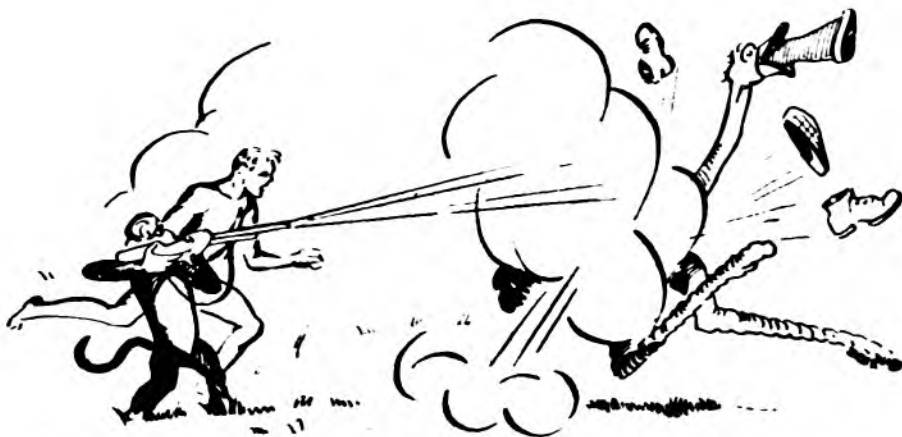
-- Ha! Evo lupeža! zagundra Klok nekim čudnim glasom, koga je Jožić odmah razumio, i pokaza svojom rutavom čapom nekakve tro-prste tragove u pijesku.

— Jest! Noj je bio tu, to je sasvim sigurno potvrdi Jožić. A taj nezasitni gladaš ždere sve do čega dode, naročito pak krpe, haljine i odijela.

— Za njim, dok nam nije utekao, jer ta nesnaga koraca žurno ko najbrži konj!

Klok pograbi pušku s nabojima pa bjež nojevim tragom. Jožić za njim onako gol i bos, sve jaučući od bola, pa bi se svaki čas nabadao na oštro granje, trnje i kamenje.

Iza neke šikare ugleda Klok ogromnog noja, koji je sasvim komotno gutao posljednje ostatke Jožićevih hlača.

— O ti nesnaga jedna proždrljiva! zaurla Klok u svom majmunskom jeziku, koga je noj u tren oka razumio i ustobočio se pred njim njim pripravan da ga svojim jakim kljunom kljuene po glavi.

Al da! Nije ni Klok s duda pao. Mudra je on glavica. Cemu da šteti noja, kad zna da ni noj njega ne bi poštedio.

— Van s cipelama, van s hlačama, — urlikao je, ali noj ni makac. Ispružio onu svoju dugu vratinu, sve vrebajući kako bi spretno kvrenuo majmuna po glavi.

A Klok ne budi lijen nabije pušku originalnom engleskom dum-dum patronom, uperi u noja i brum! pogodi ga rano u trbuh. Učinak je bio strašan. Dum-dum patrone kako znamo rasprnu se kad udare o cilj, poput bombe. Tako je bilo i sada. Kugla je noja pogodila u trbuh i eksplodirala. Iz nojeva želuca razletije se na sve strane: cipele, gaće, koušlja, kapa i hlače Jožićeve.

Klok ih brže bolje pokupi i stane ih vjetriti, jer su sve te stvari imale neki čudan zadah od nojeva želuca. Dotle je došao i Jožić i Klok mu slavodobitno izruči njegovo odijelo. A bilo mu je zaista potrebno, jer su ga vće tabani pekli, a oštro trnje izgreblo ga svega.

— Baš ti hvala, Klok druže, reče Jožić i stisne majmunčetu šapu. Da ne bje tebe, ne znam kako bih bez odijela u ovoj pustoši. Al kako si ti samo odmah nanjušio pravog kradljivca.

Klok se je zadovoljan samo smijuljio onim svojim širokim ustima.

Ribari

Kažu, da lovci znadu lagati i pričati upravo nevjerojatne priče. To kažu oni, koji još nikad nijesu čuli ribarske laži. Eto na pr. kako su jednom zgodom razgovarala dva ribara:

— Ja kadgod idem loviti ribu uzimam sa sobom brentu reče jedan.

— A ja uzimam čitavu bačvu, jer toliko ih uvijek uhvatim, da mi je i bačva premala, drugi će.

— Zamisli: kad mene ribe vide nagnu u tolikom broju, da ih samo rukama grabim i bacam u brentu, opet će prvi.

— Ja samo zafučkam i čitava jata skaču u moju bačvu, pohvali se drugi.

— Eh, to nije ništa loviti ovako bez udice. Kod mene zagrizu u udicu, još prije nego što sam ju bacic.

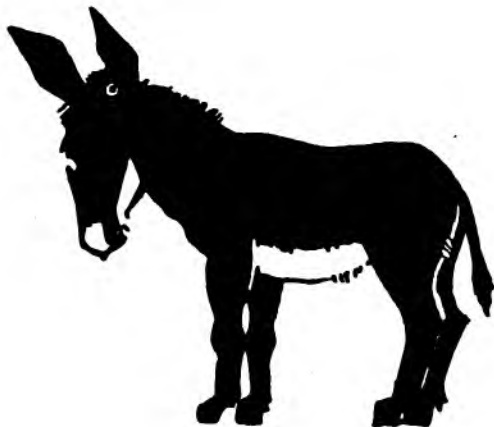
— A kod mene? Grizu tako bijesno, da im moram čak brnjicu nadijevati.

Nezadovoljni magarac

Bila je oštra i ljuta zima. Na hladnom svom ležaju u staji kojom je kroz pukotine zviždao studeni vjetar ležao je magarac i razmišljao kako li bi divno bilo imati pod sobom mnogo tople slame, a pred sobom pune jaslje sočne zelene trave...

Došlo je proljeće. Sva se priroda zazelenila. Magarac je imao na pretek zelene trave. Ali s proljećem dodoše i proljetni radovi, a magarac je morao tegliti i raditi od jutra do mraka.

Jadikovalo je jadno magare i živo željelo da prode proljeće i nastupi ljeto, kad će se ljudi ulijeniti i otpočivati u hladu.

Nadošlo je i ljeto, a s njime i žetva. Magarac nije počivao u hladu. Nosio je snopove žita na ledima, a kad umlatiše žito vukao je u mlin pune vreće...

Ubrzo je zaželio da bi došla jesen.

I došla je. Bralo se grožde, jabuke, šljive. Sjeklo se drva za zimu. Magarac je svakog dana vukao kući teška bremena. Nije imao vremena ni da pošteno zagriže. Gazda bi ga pustio uz puteljak, da obrsti kakav trn, kakav busen trave, a zatim ga i opet tjerao na posao.

Siromašni Dugoušić jedva čekao da dode opet zima, da konačno otpočine, makar griskao staru kuruzovinu i ležao na hladnom ležaju...

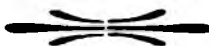
A. M.

Učitelj: Zašto nijesi došao u školu danas prije podne, Juriću?

Jurić: Kriva je tramvajska štrcaljka, koja je jutros polivala cestu.

Učitelj: Štrcaljka? Lijepa isprika! Što ima posla štrcaljka s time što ti nijesi došao u školu?

Jurić: Kako ne bi imala? Kada sam jutros išao u školu vidio sam štrcaljku i stao da vidim kako polijeva cestu. U to mi pride jedau stražar i reče: »Dečko pazi na štrcaljku«.... I ja sam pazio na štrcaljku do podne.

Dječje novine

Škole u Primorskoj banovini (Dalmaciji). U Primorskoj banovini ima de svega 892 pučke i 23 građanske škole.

Francuska izumire. U Francuskoj svake godine umre više ljudi nego što ih se rodi. Francusku spasavaju danas još jedino stranci, koji se tamo naseljuju i nakon izvjesnog vremena postanu francuski državljani i smatraju se Francuzima. Pode li ovako dalje za 100 godina ne će u Francuskoj bit više niti jednog pravog Francuza po krvi i narodnosti, nego će to biti samo skup dotepenača, koji će se dičiti francuskim imenom... To je veoma žalosno i za jedan kulturni narod, kao što je francuski to je prava sramota.

Kako se je selo oslobodilo vukova? U okolici Bitolja navaljivali su vukovi na jedno selo i počinjali seljacima silne štete, jer bi im svakog dana odnijeli po koju kravu, nekoliko ovaca, koza ili svinja. Kako nijesu imali oružja seljaci su bili u sto muka, dok se nijesu dosjetili što da čine. Ubili su dva konja i otrovali im meso, a zatim ih ostavili na putu pred selom. Čitavo krdo vukova navalilo je odmah na uginule konje i za čas ih izjelo do kosti. Što se dogodilo? Dva dana kasnije seljaci su u okolici sela našli ništa manje nego jedanaest vukova uginulih od otrovana mesa. Ovakav način zatiranja vukova moglo bi se preporučiti i nekim drugim našim krajevima naročito u Bosni i Lici.

Četrdesetgodišnjica smrti Dr. Ante Starčevića. Ovih dana 1 to na dan 28. II. navršilo se ravnih 40 godina, što je umro jedan od najvećih hrvatskih političara druge polovice prošloga stoljeća Dr. Ante Starčević. Bio je vanredan poštenjak, i veliki rodoljub. Prema njegovoj nauci od Soče do Vardara živi jedan narod, ali raznih vjera, a to je kako je on naučavao, narod Hrvatski. Ta je njegova nauka bila u hrvatskim zemljama zahvatila dubokog korjena i može se reći da su neko vrijeme sve hrvatske zemlje bile starčevićanske. Mi u Istri dočekali smo njegovu nauku kao neko spasenje, jer dok su sve ostale hrvatske stranke na Istru bile zaboravile i nijedna je u svojim programima nije ni spominjala kao hrvatsku zemlju, Starčevićeva stranka prava prva je unijela u svoj program točku, kojom je Istru priznala čistom hrvatskom zemljom i zatražila da se Istra sjedini s Hrvatskom. Razumije se da je hrvatski narod u Istri listom pristao uz takovu stranku. Svi naši narodni vođe Spinčić, Laginja, Mandić, i svi drugi političari bili su pristaše Starčevićeve stranke prava.

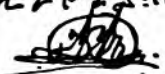
Kragujevac u Srbiji u kom se nalazi glasoviti arsenal i tvornice municije i oružja naglo se proširuje. Prošle godine sagrađene su u Kragujevcu 203 zgrade.

Beogradski daci slabo uče. Iz beogradskih srednjih škola isključeno je zbog slabog učenja 400 učenika i učenica.

R A Z N O

Kako piše abesinski car? Donosimo ovdje otisak jednoga pisma, koje je pisao abesinski car Haile Selassie. One kružnice na koncu, to je njegov potpis. Pismo je jedno od nastarijih vrsta pisma na svijetu. Pismo je semitskoga porijekla, a izmislili su ga Semićani, koji su još u vrijeme davno prije rođenja Kristova iselili iz Arabije u Abesiniju i tamo se stopili u jedno sa afričkim Crncima.

ሙሴ፡ ሙሴ ስ፡ የፍጥረት ስ፡ ስ፡ ስ፡ ስ፡ ስ፡
 የተማሪ ሆኖ ለጥሪ ስ፡ ስ፡ ስ፡ ስ፡ ስ፡ ስ፡
 ስ፡ ስ፡ ስ፡ ስ፡ ስ፡ ስ፡ ስ፡ ስ፡ ስ፡ ስ፡ ስ፡

Kakve je boje abesinska zastava? Abesinska zastava je veoma slična talijanskoj. Talijanska je zastava: crvena-bijela-zelena, a abesinska: crvena-žuta-zelena.

Mačka othranila štakore. Jedan ruski prirodopisac napravio je zanimljiv pokus. Uzeo je tri mlada istom izležena štakorića i podmetnuo ih je mački, koja je bila upravo okotila mačića. Štakore je prije toga temeljito oprao, tako da se sasvim izgubio onaj njihov prirodni zadah po miševima. Mačka je došla štakorića kao i svoje mačića i nije ni opazila, da su to štakori. Sasvim se lijepo navikla na njih i ne pravi nikakve razlike među njima i svojim mačićima. Sada taj profesor prirodopisa čeka, što će biti kada štakori poodrastu i kada mačka bude uvidjela, da to nijesu mački nego štakori.

Na svijetu se jede mnogo kruha i čovjek bi mislio da je to najraširenija hrana čovječanstva. A ipak nije tome tako. Više nego polovica ljudi hrani se samo rižom, i ne jede nikada kruha. To su u glavnom azijski narodi.

Zlatni rudokopi. U Južnoj Africi se iskopa najviše zlata. Kažu da je iz njih izvađeno do sada preko 600 milijuna kg zlata. Pojedini rudnici dugi su i do 100 kilometara, a neki su duboki do 2500 metara.

Čovjek je uistinu krvolok. U posljednjih tisuću godina ratovala je Francuska 185 puta, Austrija 131 put, Španjolska 75 puta, Italija 32 puta, Njemačka 24, a Nizozemska 23 puta. Veliki svjetski rat koji je trajao četiri godine bio je u posljednjih tisuću godina najstrašniji rat i u njemu je poginulo više ljudi, nego li u svim ratovima u posljednjih 1000 godina. A kako vidimo ni to još nije dosta. Italija se eto ponovno zaratila s Abesinijom, Engleska nešto opet snuje, a da će planuti rat na dalekom istoku između Rusije i Japana koji će biti krvav i strašan to je također više nego sigurno. Čovjek je uistinu čudna zvjerka, nikad mu dosta bratske krvi.

Telefon i vrag. S kolikim se poteškoćama moraju boriti vlasti u Africi i Aziji, koje su htjele da uvedu telefonsku vezu među raznim gradovima najbolje dokazuje slučaj što se je desio ovih dana u Arabiji. Kralj Ibn Saud, koji je veoma napredan vladar odlučio je uvesti telefon. Razni knezovi i emiri kad su to čuli došli su da ga odgovore od toga nauma, jer da je telefon vražje djelo i da to, kako se ono kaže, nije bez vruga. A Ibn Saud reče: »Napravit ćemo jedan pokus. Uvest ćemo telefon. Na jednoj strani će hodža čitati svete riječi iz Korana, a na drugoj ćemo ga mi slušati. Ako je telefon djelo vruga on sigurno ne će dopustiti da sveta slova korana predu žicom od jednoga kraja do drugoga. A ako je pak to djelo Božje, mi ćemo lijepo čuti svete riječi.« I tako učiniše. Knezovi i emiri slušali su na jednoj strani, a hodža je čak na drugoj strani grada čitao pred telefonom iz korana. Knezovi su lijepo i pobožno slušali molitvu hodžinu i jednoglasno su zaključili, da to nije djelo vražje, pa da se telefon smije uvesti po cijeloj Ibn Saudovoj državi.

Kitova nestaje. Lovci na kitove tvrde, da se za deset godina ne će isplatiti lov na kitove. Kitova imade istina dovoljno. U samom Tihom oceanu kažu da ih imade preko 1.000.000, ali to je sve premalo, kad se uzme u obzir, koliko ih se godišnje ulovi. Lovci na kitove imadu sada tako savršene sprave za lov, da mogu u najkraće vrijeme uloviti svu silu kitova. Najmoderniji način lovljenja kitova je s harpunom, koja se izbaci iz topa. Harpuna se zabode u tijelo kitovo i par časaka zatim eksplodira. Kit je za čas gotov. Pomoću posebne cijevi napuni se tijelo kita zrakom, tako da ne potone, nego ostane plivati na površini. U tijelo se utakne zastavica sa oznakom broda, koji ga je ubio i brod otplovi dalje u lov za drugim kitovima. Kad se ovako pobije nekoliko kitova pobere ih se na ladu i odveze. Jedan kit znade težiti do 100.000 kila, a da ga se ubije dovoljno je da mu eksplodira u tijelu 1 kg dinamita. Kitovi se love u glavnom zbog masti. Iz jednog se kita može izvaditi na hiljade i hiljade kila masti, koja se topi i upotrebljava kao gorivo ulje za strojeve u brodovima. I koža se kitova daje dobro upotrebiti. Uopće od kita se skoro ništa ne baci, nego se sve dobro iskoristi: i mast i meso i koža i kosti i peraje i sve...

Najkraća imena. U Francuskoj imade mnogo ljudi, čije se prezime sastoji iz jednog samog slova i to slova O. Tako se naime zove jedno selo u Normandiji, a stanovnici se njegovi većinom zovu O, na pr. Paul O, Maurice O. Jedna rijeka u tom kraju zove se Aa. Jedan nizozemski pravnik zvao se također Aa... U Kini se nalazi jedan grad, koji se zove U, a nalazi se u pokrajini Y. Na Zuiderskom jezeru ima mali zaton, koji se zove Y.

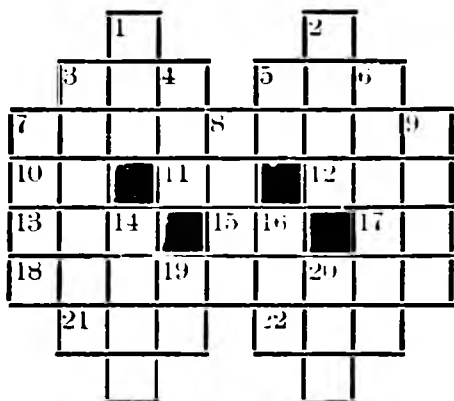
»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31. Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara: Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a.

ZAGONETKE I ODGONETKE

ZAGONETKE

KRIŽALJKA

Vinko Janeš, Skrad

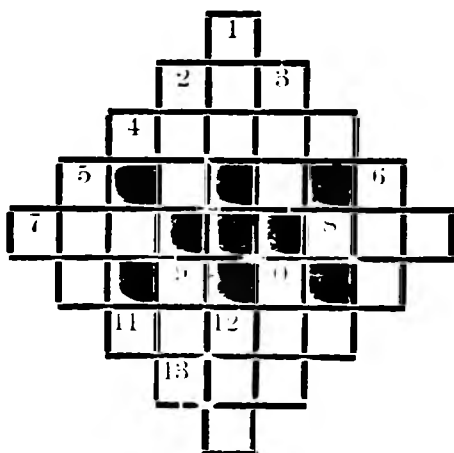

Vodoravno: 3. Lice iz Biblije (patnik), 5. vrst rodbine (kod krsta), 7. Grad kraj Zagreba, poznat iz seljačke bune, 10. lična zamjenica, 11. nag, 12. papiga, 13. pojava na moru, 17. Rijeka u Austriji, 18. visoka škola, 21. žensko ime, 22. prva žena.

Okomito: 1 crna ptica pjevica, 2 jak vjetar u Primorju, 3. hrabar čovjek (2. padež), 4. turski plemić, 5. kratica za kilogram, 6. žensko ime, 7. noćna ptica, 8. protivno od »gore«, 9. nije noć (2. padež), 14. mlado jedne šumske životinje, 16. ima ga svaki čovjek, 19. protivno od »ne«, 20. muško ime.

KRIŽALJKA

Ivan Jung, Belišće

Vodoravno: 2. poklon, 4. velika tvornica u Varaždinu, 7. grad Uskoka, 8. nebo, 11. nije istinit, 13. korisna biljka.

Okomito: 1. kralj životinja, 2. izlazi iz dimnjaka, 3. ide unatrag, 5. proizvod pčele, 6. vjerna domaća životinja, 9. pojava na moru, 10. nije java, 12. vrućina.

Odgonetke iz br. 6

Vodoravno: Pas, porez, rik, lan, radio, Lim

Okomito: Car, pokal, Selim, pir, zao dim.

Ispravno su odgonetali: Ivan Ketović, Novoselec Križ; Ivica Ružić, Skrad; Slavko Panak, Novoselec Križ; Dragica Štimac, Skrad; Nikola Bunović, Beli Manastir; Josip Grbac, Skrad; Stjepan Tkalec, Bjelovar; Marcel Uglešić, Božava; Vjekoslav Džodan, Sušak; Jelka Iveša, Split.

Ispravno su odgonetali: Vlado Velčić, Dekanovac, Albert Debeuc, Sušak, Dragica Brus, Novoselec Križ, Danica Kovačević, Ivaničgrad, Boško Nikolić, Karlovac, Tomislav Tošić, Prelog (ot. Uljan).